

การยอมรับตนเองและบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบที่พยากรณ์ความฉลาดทาง
จิตวิญญาณของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
เขต 10 จังหวัดสมุทรสาคร

Self-Acceptance and Big Five Personality in Predicting Spiritual Quotient
of Teachers in Schools under the Secondary Education Service
Area Office 10 in Samut Sakhon Province

ปภาวุฒิ สุจินตมณีชัย¹
เบญจวรรณ บุญยะประพันธ์²
ราชนันท์ บุญธิมา³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับการยอมรับตนเอง บุคลิกภาพห้าองค์ประกอบ และความฉลาดทางจิตวิญญาณของครู 2) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการยอมรับตนเองกับความฉลาดทางจิตวิญญาณของครู 3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบกับความฉลาดทางจิตวิญญาณของครู 4) ศึกษาการพยากรณ์ความฉลาดทางจิตวิญญาณของครูด้วยการยอมรับตนเองและบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 10 จังหวัดสมุทรสาคร จำนวน 309 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน ซึ่งผลการวิจัยพบว่า 1) ครูมีระดับการยอมรับตนเอง บุคลิกภาพด้านการแสดงตัว บุคลิกภาพด้านการเปิดกว้าง บุคลิกภาพด้านการประนีประนอม บุคลิกภาพด้านการมีจิตสำนึก และความฉลาดทางจิตวิญญาณโดยรวมอยู่ในระดับสูง และมีระดับบุคลิกภาพด้านความหวั่นไหวอยู่ในระดับปานกลาง 2) การยอมรับตนเองมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความฉลาดทางจิตวิญญาณของครูอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 3) บุคลิกภาพด้านการแสดงตัว บุคลิกภาพด้านการเปิดกว้าง บุคลิกภาพด้านการประนีประนอม และบุคลิกภาพด้านการมีจิตสำนึก มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความฉลาดทางจิตวิญญาณของครูอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนบุคลิกภาพด้านความหวั่นไหวมีความสัมพันธ์ทางลบกับความฉลาดทางจิตวิญญาณของครูอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 4) บุคลิกภาพด้านการมีจิตสำนึก บุคลิกภาพด้านการเปิดกว้าง การยอมรับตนเอง และบุคลิกภาพด้านการแสดงตัว สามารถร่วมกันพยากรณ์ความฉลาดทางจิตวิญญาณของครูได้ร้อยละ 60.00

คำสำคัญ : การยอมรับตนเอง บุคลิกภาพห้าองค์ประกอบ ความฉลาดทางจิตวิญญาณ

¹ นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การ คณะศิลปศาสตร์ประยุกต์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ

² อาจารย์ประจำภาควิชามนุษยศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ประยุกต์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ

³ อาจารย์ประจำสำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

Abstract

The objectives of this research are 1) to study the levels of self-acceptance, Big Five personality and spiritual quotient of teachers, 2) to study the relationships between self-acceptance and spiritual quotient of teachers, 3) to study the relationships between Big Five personality and spiritual quotient of teachers, and 4) to predict spiritual quotient of teachers with self-acceptance and Big Five personality. The research sample comprised of 309 teachers of schools under the secondary education service area office 10 in Samut Sakhon province. Questionnaires were used for data collection. The statistics employed for data analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation, Pearson Product-Moment Correlation Coefficient and Stepwise Multiple Regression Analysis. The results of this research indicated that 1) The levels of self-acceptance, extraversion trait, openness trait, agreeableness trait, conscientiousness trait and spiritual quotient of teachers were high. The level of neuroticism trait of teachers was moderate, 2) There was a positive relationship between self-acceptance and spiritual quotient of teachers at a statistically significant level of .01, 3) Extraversion trait, openness trait, agreeableness trait and conscientiousness trait positively correlated with spiritual quotient of teachers at a statistically significant level of .01. There was a negative relationship between neuroticism trait and spiritual quotient of teachers at a statistically significant level of .01, and 4) Four predictors : conscientiousness trait, openness trait, self-acceptance and extraversion trait together could predict 60.00 percent of the variance in spiritual quotient of teachers.

Keywords : Self-Acceptance, Big Five Personality, Spiritual Quotient

1. บทนำ

การศึกษาเป็นรากฐานสำคัญที่สุดในการสร้างความเจริญก้าวหน้าของสังคมให้เป็นไปในทิศทางที่ปรารถนา เนื่องจากการศึกษาเป็นกระบวนการที่ช่วยให้คนได้พัฒนาศักยภาพ ความสามารถของตนเองด้านต่างๆ ที่ใช้ในการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพ รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงเป็นพลังสร้างสรรค์การพัฒนาประเทศที่ยั่งยืนได้ การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนให้มีคุณภาพจึงเป็นเรื่องที่มีความจำเป็นอย่างยิ่ง ทำให้ศักยภาพที่มีอยู่ในตัวคนได้รับการพัฒนาอย่างเต็มที่ รู้จักแก้ปัญหา ปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว มีจริยธรรม คุณธรรมสามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างเป็นสุข (กระทรวงศึกษาธิการ, 2550 อ้างถึงใน โกลม, 2553) และเป้าหมายหลักของสถานศึกษา คือ การพัฒนานักเรียนให้มีคุณภาพและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร โดยบุคคลที่มีอิทธิพลโดยตรงต่อคุณภาพของนักเรียน คือ ครูผู้สอน (โกลม, 2553)

ความฉลาดทางปัญญา หมายถึง ความสามารถในการพัฒนาจิตวิญญาณเพื่อเตรียมพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงในชีวิต เปลี่ยนการเปลี่ยนแปลงมาเป็นโอกาสของชีวิต การพัฒนาความสมดุลให้กับชีวิต เข้าใจอัจฉริยภาพสูงสุดของตนเองจากการใช้สมองทุกส่วนในการทำงานเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด (Peak Performance) โดยความฉลาดทางจิตวิญญาณเกิดจากความสมบูรณ์ในการพัฒนา IQ, EQ, AQ, MQ และ HQ เพราะจิตวิญญาณที่สมบูรณ์ของมนุษย์คือ คุณลักษณะสำคัญของมนุษย์ที่มีชีวิตอยู่บนโลกนี้ จึงกล่าวได้ว่าความฉลาดทางจิตวิญญาณเป็นอัจฉริยภาพสูงสุดนั่นเอง (ธีระศักดิ์, 2551) ซึ่งหากเราสามารถหาแนวทางในการพัฒนาครูให้เป็นผู้ที่มีความฉลาดทางจิตวิญญาณสูงได้แล้ว ครูก็จะเป็นผู้ถึงพร้อมทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา รวมถึงการยกระดับชั้นจิตวิญญาณ อันจะนำไปสู่การประสบความสำเร็จของทั้งตัวครูและสังคมต่อไป กล่าวคือ หากครูเป็นผู้ที่มีความฉลาดทางจิตวิญญาณสูงก็จะเป็นผู้ที่สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ อันจะส่งผลให้นักเรียนได้รับความรู้ความสามารถจากครูผู้สอนอย่างเต็มที่ และจบออกมาอย่างมีคุณภาพอีกด้วย และหากกล่าวถึงการที่จะทำให้ครูมีความฉลาดทางจิตวิญญาณสูงได้นั้น การยอมรับตนเองก็จำเป็นหนึ่งปัจจัยที่สำคัญ

การยอมรับตนเองเป็นความรู้สึกต่อตนเองว่าตนอยู่ในสภาพเช่นไร เป็นความเข้าใจตนเองอย่างลึกซึ้งถึงข้อจำกัด ข้อดี และข้อด้อยของตนเอง รวมถึงสภาพการณ์ของสิ่งแวดล้อมในสถานการณ์ต่างๆ จนเกิดเป็นการยอมรับ

ตนเองในที่สุด (Ohlsen et al., 1988 อ้างถึงใน กิดานันท์, 2537)

นอกจากนี้ บุคลิกภาพถือเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญต่อความฉลาดทางจิตวิญญาณของครู โดยบุคลิกภาพที่ผู้วิจัยให้ความสนใจในการศึกษาค้นคว้านี้ คือ บุคลิกภาพห้าองค์ประกอบ เนื่องจากเป็นที่นิยมกันอย่างแพร่หลาย อีกทั้งเป็นแนวคิดที่ได้รับการสนับสนุนยอมรับจากนักวิชาการ (Mount, Barrick and Strauss, 1994 อ้างถึงใน สุรกุล, 2553) และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ไม่ยากนัก (Salgado, 1997 อ้างถึงใน สุรกุล, 2553)

จากความสำคัญที่กล่าวมาข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาตัวแปรความฉลาดทางจิตวิญญาณ ร่วมกับการยอมรับตนเองและบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบ โดยมีประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 10 จังหวัดสมุทรสาคร จำนวน 8 โรง ทั้งนี้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 10 นั้น มีหน้าที่รับผิดชอบดูแลการจัดการศึกษาโรงเรียนที่จัดการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาที่เปิดสอนทั้งระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย ที่มีสถานศึกษาตั้งในจังหวัดเพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ สมุทรสงคราม และสมุทรสาคร รวมทั้งสิ้น 60 โรง แบ่งเป็นจังหวัดเพชรบุรี จำนวน 22 โรง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์จำนวน 18 โรง จังหวัดสมุทรสงครามจำนวน 9 โรง และจังหวัดสมุทรสาครจำนวน 11 โรง (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 10, 2555) ซึ่งผลการวิจัยที่ได้สามารถใช้เป็นประโยชน์ในการส่งเสริม แก้ไข ปรับปรุงพัฒนากระบวนการบริหารงานบุคลากรครู ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา และพัฒนาครูสู่ความเป็นมืออาชีพ กล่าวคือ หากสามารถหาแนวทางในการพัฒนาความฉลาดทางจิตวิญญาณของครูได้แล้วนั้น ก็จะทำให้มีบุคลากรครูที่มีคุณภาพ มีคุณธรรมและจริยธรรมในการทำงาน ส่งผลให้ประเทศชาติเกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนได้

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาระดับการยอมรับตนเอง บุคลิกภาพห้าองค์ประกอบ และความฉลาดทางจิตวิญญาณของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 10 จังหวัดสมุทรสาคร

2.2 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการยอมรับตนเองกับความฉลาดทางจิตวิญญาณของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 10 จังหวัดสมุทรสาคร

2.3 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพ
ห้าองค์ประกอบกับความฉลาดทางจิตวิญญาณของครู
โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
เขต 10 จังหวัดสมุทรสาคร

2.4 เพื่อศึกษาการพยากรณ์ความฉลาดทางจิต
วิญญาณของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
เขต 10 จังหวัดสมุทรสาครด้วยการยอมรับตนเอง
และบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบ

3. การทบทวนวรรณกรรม

3.1 ความฉลาดทางจิตวิญญาณ (Spiritual Quotient)

ธีระศักดิ์ (2551) กล่าวว่า ความฉลาดทางจิตวิญญาณ
หมายถึง ความสามารถในการพัฒนาจิตวิญญาณเพื่อ
เตรียมพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงในชีวิต เปลี่ยนการ
เปลี่ยนแปลงมาเป็นโอกาสของชีวิต การพัฒนาความสมดุล
ให้กับชีวิต เข้าใจอัจฉริยภาพสูงสุดของตนเองจากการ
ใช้สมองทุกส่วนในการทำงานเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด
(Peak Performance)

King (2008) ได้แบ่งองค์ประกอบของความฉลาด
ทางจิตวิญญาณออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการ
พิจารณาถึงการดำรงอยู่ของชีวิต (Critical Existential
Thinking) หมายถึง ความสามารถในการพิจารณาถึง
ความหมาย วัตถุประสงค์ และปัญหาของการดำรงอยู่
ของชีวิต ซึ่งอยู่บนพื้นฐานของความจริง 2) ด้านการค้นหา
ความหมายในชีวิต (Personal Meaning Production)
หมายถึง ความสามารถในการค้นหาความหมายและจุด
มุ่งหมายในชีวิตจากประสบการณ์ทั้งทางกายและทางจิตใจ
ของแต่ละบุคคล รวมถึงความสามารถในการสร้างและ
การควบคุมตนเองให้ได้มาซึ่งจุดมุ่งหมายที่กำหนด 3) ด้าน
การตระหนักรู้ถึงภาวะเหนือธรรมชาติ (Transcendental
Awareness) หมายถึง ความสามารถในการรับรู้ตัวตนใน
ขนาดที่เกินขอบเขตทางกายภาพ ได้แก่ ความสามารถในการ
มองธรรมชาติของสิ่งต่างๆ บนโลกเป็นองค์รวม ความสามารถในการ
พิจารณาถึงความสัมพันธ์ระหว่างตัวตนทั้งกายและใจ
กับสรรพสิ่งบนโลก ทำให้เราเข้าใจปัญหาได้ตามความเป็นจริง
และมองเห็นคุณค่าภายในตัวตนของบุคคลมากกว่าพิจารณา
จากรูปลักษณ์ภายนอกและ 4) ด้านการเข้าสู่สภาวะการมีสติ
(Conscious State Expansion) หมายถึง ความสามารถในการ
เข้าและออกสู่สมาธิ การทำกายกับใจให้เป็นอันหนึ่ง
อันเดียวกัน และการทำจิตใจให้บริสุทธิ์

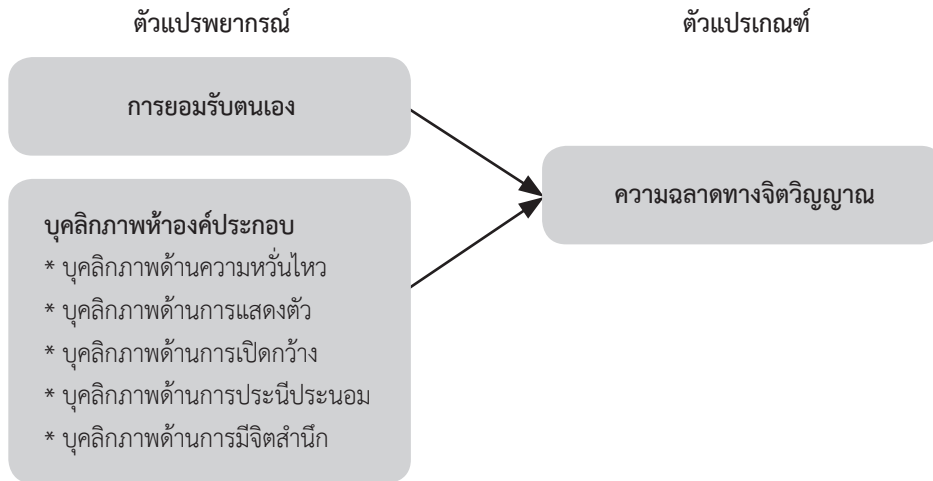
3.2 การยอมรับตนเอง (Self-Acceptance)

การยอมรับตนเอง หมายถึง ความพึงพอใจที่บุคคล
มีต่อตนเองในฐานะที่เป็นบุคคลๆ หนึ่ง และเมื่อบุคคลมีการ
ยอมรับตนเอง บุคคลจะสามารถปรับตัวได้ดี ตระหนักรู้ถึง
คุณค่าและความสามารถของตนเอง มีทัศนคติที่ดีต่อตนเอง
สามารถเข้าใจตนเองและมีสัมพันธภาพที่ดีต่อบุคคลอื่น
ตลอดจนสามารถเข้าใจและยอมรับผู้อื่นเพิ่มมากขึ้น
(Hamachek, 1992; Roger, 1974) โดยการยอมรับตนเอง
จะทำให้บุคคลรู้จักประเมินตนเอง ส่งผลให้มีการยอมรับ
ตนเอง รู้จักตนเอง รับรู้ถึงคุณค่า ความสามารถ มีทัศนคติ
ที่ดีต่อตนเอง มีความมั่นคงทางอารมณ์ สามารถควบคุม
และจัดการกับอารมณ์ ความรู้สึก และพฤติกรรมของตนเอง
นอกจากนี้การที่บุคคลมีการยอมรับตนเอง ทำให้บุคคล
เข้าใจศักยภาพของตนเอง สามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพ
แวดล้อมและบุคคลอื่นได้ดี มีสัมพันธภาพที่ดีต่อบุคคล
รอบข้าง เข้าใจและยอมรับบุคคลอื่นมากขึ้น (ชินชฐา, 2551)

3.3 บุคลิกภาพห้าองค์ประกอบ (Big Five Personality)

บุคลิกภาพห้าองค์ประกอบเป็นเสมือนกลุ่มของ
ลักษณะที่มีแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นร่วมกัน คำนียามของทั้งห้า
องค์ประกอบได้อธิบายถึงความสัมพันธ์ร่วมกันของแต่ละ
ลักษณะหรือแต่ละองค์ประกอบย่อยของลักษณะ ซึ่งทฤษฎี
บุคลิกภาพห้าองค์ประกอบที่ได้รับการยอมรับเป็นอย่างมาก
นั้นถูกพัฒนาขึ้นโดย Costa and McCrae (1992 อ้างถึง
ใน Howard and Howard, 1995) โดยบุคลิกภาพห้าองค์
ประกอบตามแนวคิดของ Costa and McCrae (1992 อ้าง
ถึงใน Engler, 2009) ได้แก่ 1) บุคลิกภาพด้านความหวั่น
ไหว (Neuroticism) ประกอบด้วย ความวิตกกังวล ความ
โกรธเคือง การซึมเศร้า ความประหม่า ความหุนหันพลันแล่น
และการมีอารมณ์แปรปรวน 2) บุคลิกภาพด้านการแสดงตัว
(Extraversion) ประกอบด้วย ความอบอุ่น การชอบอยู่ร่วม
กับผู้อื่น ความกล้าแสดงออก การชอบทำกิจกรรม การชอบ
ความตื่นเต้น และการมีอารมณ์ทางบวก 3) บุคลิกภาพด้าน
การเปิดกว้าง (Openness) ประกอบด้วย การเป็นคนช่างฝัน
สุนทรีย์ภาพ การรับรู้ความรู้สึก การปฏิบัติ การมีความคิด
และการยอมรับค่านิยม 4) บุคลิกภาพด้านการประนีประนอม
(Agreeableness) ประกอบด้วย ความไว้วางใจผู้อื่น ความ
ตรงไปตรงมา ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การยอมรับผู้อื่น ความ
ถ่อมตน และการมีจิตใจอ่อนโยน และ 5) บุคลิกภาพด้านการ
มีจิตสำนึก (Conscientiousness) ประกอบด้วย การมีความ
สามารถ ความเป็นระเบียบ ความรับผิดชอบในหน้าที่ ความ
มุ่งมั่นเพื่อผลสัมฤทธิ์ การมีวินัยในตนเอง และความรอบคอบ

3.4 กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

4. ระเบียบวิธีวิจัย

4.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 10 จังหวัดสมุทรสาคร จำนวน 8 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนสมุทรสาครวิทยาลัย โรงเรียนสมุทรสาครบูรณะ โรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ สมุทรสาคร โรงเรียนพันท้ายนรสิงห์วิทยา โรงเรียนสมุทรสาครวุฒิชัย โรงเรียนกระทุ่มแบน (วิเศษสมุทคุณ) โรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ และโรงเรียนวัดธรรมจริยาภิรมย์ จำนวน 550 คน โดยผู้วิจัยคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามสูตรของ Yamane (1973) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 232 คน และเพื่อป้องกันการสูญหายของข้อมูลหรือข้อมูลไม่ถูกต้อง ผู้วิจัยจึงเพิ่มจำนวนกลุ่มตัวอย่างอีกประมาณ 50% ของขนาดของกลุ่มตัวอย่าง รวมจำนวนทั้งหมด 348 คน จากนั้นดำเนินการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Proportional Stratified Random Sampling) ตามสัดส่วนของจำนวนประชากรในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ จำนวนโรงเรียนละ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ แล้วทำการคัดเลือกตัวอย่างแบบตามสะดวก (Convenience Selection) ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการส่งแบบสอบถามให้กับ กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 348 ฉบับ ตามที่ได้คำนวณไว้ โดยได้แบบสอบถามกลับคืนมา จำนวน 312 ฉบับ และมีความสมบูรณ์ จำนวน 309 ฉบับ

4.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม โดยผู้วิจัยดำเนินการสร้างแบบสอบถามฉบับร่างขึ้นมา แล้วนำแบบสอบถามฉบับร่างที่ผ่านการตรวจสอบจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ให้ผู้เชี่ยวชาญทางจิตวิทยาและผู้เชี่ยวชาญภายในโรงเรียน รวมจำนวน 3 ท่าน เพื่อพิจารณาตรวจสอบความถูกต้องของส่วนการใช้ภาษาและความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ของแบบสอบถามว่ามีเนื้อหาครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด โดยใช้ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อความกับนิยามศัพท์เฉพาะ (Index of Item Objective Congruence : IOC) ซึ่งหากข้อความมีค่า IOC ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป ถือว่าข้อความนั้นมีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาสามารถนำไปใช้เป็นข้อความได้ หลังจากนั้นนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 10 จังหวัดสมุทรสาคร จำนวน 3 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนกุศลวิทยา จำนวน 13 คน โรงเรียนหลักสองส่งเสริมวิทยา จำนวน 14 คน และโรงเรียนวัดหลักสี่พัฒนาราษฎร์อุบล จำนวน 18 คน รวมจำนวนทั้งหมด 45 คน ซึ่งเป็นครูในกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่มีลักษณะเช่นเดียวกับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ โดยได้แบบสอบถามกลับคืนมา จำนวน 43 ฉบับ และมีความสมบูรณ์ จำนวน 40 ฉบับ และนำแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์มาวิเคราะห์หาอำนาจจำแนก (Discrimination Power) เป็นรายข้อด้วยการทดสอบ

t-test ซึ่งเป็นการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยคะแนนของกลุ่มสูงกับกลุ่มต่ำของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สัดส่วน 25% ของกลุ่มตัวอย่างในการคำนวณหาขนาดของกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำ เป็นจำนวนกลุ่มละ 10 คน ซึ่งข้อความที่สามารถนำไปใช้ได้ คือ ข้อคำถามที่มีค่าเฉลี่ยคะแนนของกลุ่มสูงกับกลุ่มต่ำแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติอย่างน้อยที่ระดับ .05 (McIver and Carmines, 1981 อ้างถึงใน สมชาย, 2553; บุญธรรม, 2549) แล้วทำการหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามด้วยการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha) (Cronbach, 1954 อ้างถึงใน บุญธรรม, 2549) โดยแบบสอบถามการยอมรับตนเอง มีจำนวน 16 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.857 แบบสอบถามบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบ มีจำนวน 57 ข้อ จำแนกเป็นรายด้าน ได้แก่ บุคลิกภาพด้านความหวั่นไหว จำนวน 12 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.858 บุคลิกภาพด้านการแสดงตัว จำนวน 11 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.910 บุคลิกภาพด้านการเปิดกว้าง จำนวน 11 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.874 บุคลิกภาพด้านการประนีประนอม จำนวน 11 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.734 และบุคลิกภาพด้านการมีจิตสำนึก จำนวน 12 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.928 และแบบสอบถามความฉลาดทางจิตวิญญาณ มีจำนวน 20 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.929

4.3 ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

4.3.1 ตัวแปรพยากรณ์ ได้แก่ การยอมรับตนเอง และ บุคลิกภาพห้าองค์ประกอบ ประกอบด้วย บุคลิกภาพด้านความหวั่นไหว บุคลิกภาพด้านการแสดงตัว บุคลิกภาพด้านการเปิดกว้าง บุคลิกภาพด้านการประนีประนอม และ บุคลิกภาพด้านการมีจิตสำนึก

4.3.2 ตัวแปรเกณฑ์ ได้แก่ ความฉลาดทางจิตวิญญาณ ประกอบด้วย ด้านการพิจารณาถึงการดำรงอยู่ของชีวิต ด้านการค้นหาความหมายในชีวิต ด้านการตระหนักรู้ถึงภาวะเหนือธรรมชาติ และด้านการเข้าสู่สภาวะการมีสติ

4.4 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

4.4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 10 จังหวัดสมุทรสาคร ได้แก่ เพศ อายุ ข้อมูลครู ระดับการศึกษาสูงสุด สถานภาพการสมรส รายได้ต่อเดือน และ ประสิทธิภาพในการทำงาน ใช้ค่าความถี่ (Frequency) และ ค่าร้อยละ (Percentage)

4.4.2 การวิเคราะห์ระดับการยอมรับตนเอง บุคลิกภาพห้าองค์ประกอบ และความฉลาดทางจิตวิญญาณของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 10 จังหวัดสมุทรสาคร ใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

4.4.3 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการยอมรับตนเองกับความฉลาดทางจิตวิญญาณของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 10 จังหวัดสมุทรสาคร ใช้การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson Product-Moment Correlation Coefficient)

4.4.4 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบกับความฉลาดทางจิตวิญญาณของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 10 จังหวัดสมุทรสาคร ใช้การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson Product-Moment Correlation Coefficient)

4.4.5 การวิเคราะห์การพยากรณ์ความฉลาดทางจิตวิญญาณของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 10 จังหวัดสมุทรสาครด้วยการยอมรับตนเองและบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบ โดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis)

5. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลและอภิปรายผล

5.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล

ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของครูส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 224 คน คิดเป็นร้อยละ 72.49 มีอายุ 21 - 30 ปี จำนวน 90 คน คิดเป็นร้อยละ 29.13 เป็นข้าราชการครู จำนวน 270 คน คิดเป็นร้อยละ 87.38 สอนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย จำนวน 173 คน คิดเป็นร้อยละ 55.99 อยู่ในกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ จำนวน 52 คน คิดเป็นร้อยละ 16.83 มีระดับการศึกษาสูงสุดอยู่ในระดับปริญญาตรี จำนวน 220 คน คิดเป็นร้อยละ 71.20 มีสถานภาพโสด จำนวน 156 คน คิดเป็นร้อยละ 50.49 มีรายได้ต่อเดือน 10,000 - 20,000 บาท จำนวน 131 คน คิดเป็นร้อยละ 42.39 มีประสบการณ์ในการทำงานสูงกว่า 20 ปี จำนวน 114 คน คิดเป็นร้อยละ 36.89

5.2 ผลการวิเคราะห์ระดับการยอมรับตนเอง บุคลิกภาพห้าองค์ประกอบ และความฉลาดทางจิตวิญญาณของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 10 จังหวัดสมุทรสาคร

ตารางที่ 1 การแปลผลระดับคะแนน

ช่วงคะแนนเฉลี่ย	การแปลผล
3.68 - 5.00	มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง
2.34 - 3.67	มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง
1.00 - 2.33	มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับต่ำ

ระดับการยอมรับตนเองของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 10 จังหวัดสมุทรสาครมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 3.90$, S.D. = 0.46)

ระดับบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 10 จังหวัดสมุทรสาคร โดยพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ครูมีระดับบุคลิกภาพด้านความห้วนไห้วมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.68$, S.D. = 0.81) มีระดับบุคลิกภาพด้านการแสดงตัวมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 3.90$, S.D. = 0.53) มีระดับบุคลิกภาพด้านการเปิดกว้างมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 3.81$, S.D. = 0.51) มีระดับบุคลิกภาพด้านการประนีประนอมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 3.89$, S.D. = 0.47) และมีระดับบุคลิกภาพด้านการมีจิตสำนึกมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 4.07$, S.D. = 0.49)

ระดับความฉลาดทางจิตวิญญาณของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 10 จังหวัดสมุทรสาครโดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 3.99$, S.D. = 0.46) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ครูมีระดับความฉลาดทางจิตวิญญาณในทุกด้านอยู่ในระดับสูง โดยความฉลาดทางจิตวิญญาณด้านการตระหนักรู้ถึงภาวะเหนือธรรมชาติมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ($\bar{X} = 4.22$, S.D. = 0.56) รองลงมา คือ ด้านการค้นหาความหมายในชีวิต ($\bar{X} = 4.07$, S.D. = 0.60) ด้านการพิจารณาถึงการดำรงอยู่ของชีวิต ($\bar{X} = 3.90$, S.D. = 0.60) และด้านการเข้าสู่สภาวะการมีสติ ($\bar{X} = 3.87$, S.D. = 0.57) ตามลำดับ

5.3 ผลการทดสอบสมมติฐานและอภิปรายผล

สมมติฐานที่ 1 การยอมรับตนเองมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความฉลาดทางจิตวิญญาณของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 10 จังหวัดสมุทรสาคร

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สันระหว่างการยอมรับตนเองกับความฉลาดทางจิตวิญญาณของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 10 จังหวัดสมุทรสาคร

	ความฉลาดทางจิตวิญญาณ		
	r	r ²	p
การยอมรับตนเอง	.490	.240	.000

จากตารางที่ 2 พบว่า การยอมรับตนเองมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความฉลาดทางจิตวิญญาณของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 10 จังหวัดสมุทรสาคร ($r = .490$) คิดเป็นร้อยละ 24.00 ($r^2 = .240$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($p = .000$) ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เนื่องจาก การยอมรับตนเองเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ครูเป็นบุคคลที่มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีความมั่นคงทางอารมณ์ และสามารถปรับตัวเข้ากับสิ่งต่างๆ ได้ดี อันจะส่งผลให้ครูสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข อันจะส่งผลให้ครูสามารถตระหนักรู้ถึงคุณค่าภายในตนเองและคุณค่าของผู้อื่น รับรู้และเข้าใจถึงสิ่งต่างๆ ได้ดี รวมไปถึงสามารถค้นหาความหมายและจุดมุ่งหมายในชีวิตได้ง่ายขึ้นด้วย ซึ่งลักษณะดังกล่าวมีความสอดคล้องกับความฉลาดทางจิตวิญญาณอีกด้วย สอดคล้องกับแนวคิดของ ชนิษฐา (2551) ที่กล่าวว่า การยอมรับตนเอง จะทำให้บุคคลรู้จักประเมินตนเอง ส่งผลให้มีการยอมรับตนเอง รู้จักตนเอง รับรู้ถึงคุณค่า ความสามารถ มีทัศนคติที่ดีต่อตนเอง มีความมั่นคงทางอารมณ์ สามารถควบคุมและจัดการกับอารมณ์ ความรู้สึก และพฤติกรรมของตนเอง นอกจากนี้การที่บุคคลมีการยอมรับตนเอง ทำให้บุคคลเข้าใจศักยภาพของตนเอง สามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมและบุคคลอื่นได้ดี มีสัมพันธภาพที่ดีต่อบุคคลรอบข้าง เข้าใจและยอมรับบุคคลอื่นมากขึ้น

สมมติฐานที่ 2 บุคลิกภาพห้าองค์ประกอบมีความสัมพันธ์กับความฉลาดทางจิตวิญญาณของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 10 จังหวัดสมุทรสาคร โดยพิจารณาความสัมพันธ์เป็นรายด้านดังนี้

สมมติฐานที่ 2.1 บุคลิกภาพด้านความห้วนไห้วมีความสัมพันธ์ทางลบกับความฉลาดทางจิตวิญญาณของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 10 จังหวัดสมุทรสาคร

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เพียร์สันระหว่างบุคลิกภาพด้านความห้วนไหวกับความฉลาดทางจิตวิญญาณของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 10 จังหวัดสมุทรสาคร

	ความฉลาดทางจิตวิญญาณ		
	r	r ²	p
บุคลิกภาพด้านความห้วนไหว	-.279	0.78	.000

จากตารางที่ 3 พบว่า บุคลิกภาพด้านความห้วนไหว มีความสัมพันธ์ทางลบกับความฉลาดทางจิตวิญญาณของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 10 จังหวัดสมุทรสาคร ($r = -.279$) คิดเป็นร้อยละ 7.80 ($r^2 = .078$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($p = .000$) ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เนื่องจาก บุคลิกภาพด้านความห้วนไวนั้นมีความเกี่ยวข้องกับอารมณ์ความรู้สึกทางลบของบุคคล ซึ่งอาชีพครูนั้นอาจได้รับความกดดันและความเครียดจากการทำงานอยู่เสมอ อันเนื่องมาจากเป็นอาชีพที่ต้องอยู่กับผู้คนจำนวนมาก โดยเฉพาะนักเรียนเป็นผลให้อาจเกิดอารมณ์ทางลบได้ง่าย ดังนั้นครูจึงจำเป็นต้องมีความสามารถในการควบคุมสติและสมาธิของตนเอง สามารถตระหนักรู้ถึงปัญหาอย่างมีสติ และหากเจอปัญหา ก็สามารถควบคุมจิตใจของตนเองได้ อันจะส่งผลให้ครูเป็นผู้ที่มีความฉลาดทางจิตวิญญาณสูงตามไปด้วย สอดคล้องกับแนวคิดของ Howard and Howard (1995) ที่กล่าวว่า บุคคลที่มีบุคลิกภาพด้านความห้วนไหวอยู่ในระดับสูงจะเป็นผู้ที่เกิดอารมณ์ทางลบง่ายกว่าหรือบ่อยกว่าคนทั่วไป โดยจะเกิดความรู้สึกหงุดหงิด ความเครียด ความกระวนกระวาย ความซึมเศร้า หวาดระแวงต่อสิ่งรอบตัว และมีความรู้สึกสงสารตัวเองเพราะเกิดจากการประเมินค่าตนเองที่ต่ำกว่าความเป็นจริง รวมทั้งมีความรู้สึกพึงพอใจในชีวิตน้อยกว่าคนทั่วไป ส่วนบุคคลที่มีบุคลิกภาพด้านความห้วนไหวอยู่ในระดับต่ำจะเป็นผู้ที่มีแนวโน้มจะใช้เหตุผลในการดำเนินชีวิตมากกว่าคนทั่วไป มีความสุขุม ใจเย็น อดทน และไม่อ่อนไหวต่อสิ่งรอบตัว เกิดอารมณ์ทางลบหรืออารมณ์แปรปรวนยาก สามารถควบคุมและปรับอารมณ์ของตนได้ดี

สมมติฐานที่ 2.2 บุคลิกภาพด้านการแสดงตัวมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความฉลาดทางจิตวิญญาณของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 10 จังหวัดสมุทรสาคร

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เพียร์สันระหว่างบุคลิกภาพด้านการแสดงตัวกับความฉลาดทางจิตวิญญาณของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 10 จังหวัดสมุทรสาคร

	ความฉลาดทางจิตวิญญาณ		
	r	r ²	p
บุคลิกภาพด้านการแสดงตัว	.578	.334	.000

จากตารางที่ 4 พบว่า บุคลิกภาพด้านการแสดงตัว มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความฉลาดทางจิตวิญญาณของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 10 จังหวัดสมุทรสาคร ($r = .578$) คิดเป็นร้อยละ 33.40 ($r^2 = .334$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($p = .000$) ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เนื่องจาก อาชีพครูเป็นอาชีพที่ต้องพบปะกับผู้คนจำนวนมาก โดยหากครูเป็นผู้ที่มีบุคลิกภาพด้านการแสดงตัวสูงแล้วนั้นจะทำให้ครูเป็นคนสนุกสนานร่าเริง มีความเป็นมิตร และสามารถเข้ากับคนได้ง่าย อันจะส่งผลครูเป็นที่ชื่นชอบของบุคคลรอบข้าง ซึ่งจะช่วยให้ครูสามารถตระหนักรู้ถึงสิ่งต่างๆ เข้าใจถึงคุณค่าและความหมายของชีวิต และความเป็นไปของโลก ได้ดีกว่าครูที่มีบุคลิกภาพด้านการแสดงตัวต่ำ สอดคล้องกับแนวคิดของ Eysenck (1970) ที่กล่าวว่า บุคลิกภาพด้านการแสดงตัว เป็นลักษณะของบุคคลที่มีอัยยาศัยดี มีความเป็นมิตร ชอบเข้าสังคม มีเพื่อนมาก อยากรู้อยากเห็น ชอบทำกิจกรรมที่มีความตื่นเต้น ชอบเสี่ยง อดทนต่อสถานการณ์ โดยทั่วไปมักชอบแสดงตลกขบขันให้เกิดเสียงหัวเราะ ไม่มีความวิตกกังวล ชอบความสนุกสนานร่าเริงมีความสุข และมักเป็นผู้ที่มองโลกในแง่ดี

สมมติฐานที่ 2.3 บุคลิกภาพด้านการเปิดกว้างมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความฉลาดทางจิตวิญญาณของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 10 จังหวัดสมุทรสาคร

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เพียร์สันระหว่างบุคลิกภาพด้านการเปิดกว้าง กับความฉลาดทางจิตวิญญาณของครู โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 10 จังหวัดสมุทรสาคร

	ความฉลาดทางจิตวิญญาณ		
	r	r ²	p
บุคลิกภาพด้าน การเปิดกว้าง	.601	.361	.000

จากตารางที่ 5 พบว่า บุคลิกภาพด้านการเปิดกว้าง มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความฉลาดทางจิตวิญญาณของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 10 จังหวัดสมุทรสาคร ($r = .601$) คิดเป็นร้อยละ 36.10 ($r^2 = .361$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($p = .000$) ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เนื่องจาก บุคลิกภาพด้านการเปิดกว้างนั้นมีความเกี่ยวข้องกับความสนใจต่อสิ่งต่างๆ รอบตัวของบุคคล โดยครูที่มีบุคลิกภาพด้านการเปิดกว้างสูงจะเป็นผู้ที่ให้ความสนใจต่อสิ่งต่างๆ รอบตัว อยู่เสมอ โดยอาชีพครูเป็นอาชีพที่ต้องพบเจอกับสิ่งใหม่ๆ อยู่เสมอ ไม่ว่าจะเป็นผู้คน สังคม และสิ่งแวดล้อม ซึ่งครูจำเป็นต้องให้ความสนใจกับสิ่งเหล่านั้นเพื่อเตรียมพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่เข้ามาในชีวิต อันจะส่งผลให้ครูสามารถรับรู้ถึงความหมายและจุดมุ่งหมายในชีวิต และสามารถดำเนินชีวิตตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้ได้ สอดคล้องกับแนวคิดของ Friedman and Schustack (1999) ที่กล่าวว่า บุคคลที่มีบุคลิกภาพด้านนี้สูงจะเป็นคนที่เปิดรับอะไรใหม่ๆ ปกติจะปรากฏขึ้นในแง่ความคิดสร้างสรรค์ มีไหวพริบปฏิภาณ และศิลปะ ส่วนบุคคลที่มีบุคลิกภาพด้านนี้ต่ำจะเป็นคนที่มีโลกแคบ ไม่ค่อยเปิดรับอะไรใหม่ๆ

สมมติฐานที่ 2.4 บุคลิกภาพด้านการประนีประนอม มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความฉลาดทางจิตวิญญาณของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 10 จังหวัดสมุทรสาคร

ตารางที่ 6 ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เพียร์สันระหว่างบุคลิกภาพด้านการประนีประนอมกับความฉลาดทางจิตวิญญาณของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 10 จังหวัดสมุทรสาคร

	ความฉลาดทางจิตวิญญาณ		
	r	r ²	p
บุคลิกภาพด้าน การประนีประนอม	.419	.176	.000

จากตารางที่ 6 พบว่า บุคลิกภาพด้านการประนีประนอมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความฉลาดทางจิตวิญญาณของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 10 จังหวัดสมุทรสาคร ($r = .419$) คิดเป็นร้อยละ 17.60 ($r^2 = .176$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($p = .000$) ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เนื่องจาก บุคลิกภาพด้านการประนีประนอมจะทำให้ครูเป็นผู้ที่มีเจตนาดี มีความจริงใจ มีจิตใจอ่อนโยน รู้จักโอนอ่อนผ่อนตามเมื่อเห็นสมควร โดยหากครูเป็นผู้ที่มีบุคลิกภาพด้านการประนีประนอมสูงแล้วนั้น น่าจะทำให้ครูสามารถพิจารณาถึงความหมาย วัตถุประสงค์ และปัญหาในการดำรงอยู่ของชีวิต อันจะส่งผลให้ครูสามารถเข้าใจถึงสภาพความเป็นจริงของชีวิต ซึ่งลักษณะดังกล่าวนี้มีความสอดคล้องกับความฉลาดทางจิตวิญญาณ ดังนั้นจึงเป็นส่วนส่งเสริมครูเป็นผู้ที่มีความฉลาดทางจิตวิญญาณสูงอีกด้วย สอดคล้องกับแนวคิดของ McCrae and Costa (1987 อ้างถึงใน Cloninger, 2000) ที่กล่าวว่า บุคลิกภาพด้านการประนีประนอมบ่งชี้ถึงความ เป็นมิตร เป็นบุคลิกภาพแบบยอมตามผู้อื่น เป็นผู้ที่หลีกเลี่ยงการมีปัญหากับผู้อื่น และมีแนวโน้มที่จะยอมตามผู้อื่น บุคคลรอบข้างของผู้ที่มีบุคลิกภาพด้านการประนีประนอมสูง จะพบว่าเขามีความเห็นอกเห็นใจและมีความเมตตา กรุณาต่อผู้อื่น ในทางกลับกัน ผู้ที่มีบุคลิกภาพด้านนี้ต่ำ มักเป็นคนขี้ระแวง ไม่มีความเมตตาต่อผู้อื่น และไม่ให้ความร่วมมือต่อผู้อื่น

สมมติฐานที่ 2.5 บุคลิกภาพด้านมิจิตสำนึกมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความฉลาดทางจิตวิญญาณของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 10 จังหวัดสมุทรสาคร

ตารางที่ 7 ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เพียร์สันระหว่างบุคลิกภาพด้านการมีจิตสำนึกกับความฉลาดทางจิตวิญญาณของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 10 จังหวัดสมุทรสาคร

	ความฉลาดทางจิตวิญญาณ		
	r	r ²	p
บุคลิกภาพด้านการมีจิตสำนึก	.703	.494	.000

จากตารางที่ 7 พบว่า บุคลิกภาพด้านการมีจิตสำนึกมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความฉลาดทางจิตวิญญาณของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 10 จังหวัดสมุทรสาคร ($r = .703$) คิดเป็นร้อยละ 49.40 ($r^2 = .494$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($p = .000$) ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เนื่องจากอาชีพครูเป็นอาชีพที่ต้องประพฤติปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่างแก่ผู้อื่น ต้องมีความรับผิดชอบสูง และมีระเบียบวินัยในตนเอง จึงจำเป็นต้องมีบุคลิกภาพด้านการมีจิตสำนึกสูง ซึ่งการที่ครูมีบุคลิกภาพด้านการมีจิตสำนึกสูงนั้นจะทำให้ครูเป็นผู้ที่มีความสามารถในการควบคุมสติและสมาธิของตนเอง โดยเมื่อต้องเผชิญกับปัญหาจะสามารถควบคุมจิตใจของตนเองให้ผ่านพ้นปัญหาเหล่านั้นไปได้ สามารถรับรู้และเข้าใจในคุณค่าของตนเองและสิ่งต่างๆ ได้ดี รวมไปถึงสามารถค้นหาความหมายและจุดมุ่งหมายในชีวิตได้อีกด้วย อันจะส่งผลให้ครูสามารถดำเนินชีวิตของตนเองตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้ได้ สอดคล้องกับแนวคิดของ Howard and Howard (1995) ที่กล่าวว่า บุคลิกภาพด้านการมีจิตสำนึก เป็นลักษณะของบุคคลที่มีเป้าหมายในชีวิตและให้ความสำคัญกับเป้าหมายนั้น ซึ่งบุคคลที่มีบุคลิกภาพด้านการมีจิตสำนึกสูงจะเป็นบุคคลที่มุ่งมั่นไปที่เป้าหมายและพยายามประพฤติปฏิบัติตนไปสู่เป้าหมายนั้น ส่วนบุคคลที่มีบุคลิกภาพด้านการมีจิตสำนึกต่ำจะเป็นบุคคลที่พยายามแสวงหาเป้าหมายในชีวิต แต่ไม่มุ่งมั่นและไม่พยายามไปสู่เป้าหมายนั้น

สมมติฐานที่ 3 การยอมรับตนเองและบุคลิกภาพห้วงองค์ประกอบอย่างน้อยหนึ่งด้านที่สามารถพยากรณ์ความฉลาดทางจิตวิญญาณของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 10 จังหวัดสมุทรสาครได้

ตารางที่ 8 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอนของการพยากรณ์ความฉลาดทางจิตวิญญาณของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 10 จังหวัดสมุทรสาครด้วยการยอมรับตนเองและบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบ

ตัวแปรพยากรณ์	b	SE _b	β	t	p
ค่าคงที่	.432	.175		2.467	.014
บุคลิกภาพด้านการมีจิตสำนึก	.407	.045	.428	8.959	.000
บุคลิกภาพด้านการเปิดกว้าง	.200	.045	.221	4.489	.000
การยอมรับตนเอง	.151	.043	.149	3.497	.000
บุคลิกภาพด้านการแสดงตัว	.141	.043	.162	3.296	.000
R = .775, R ² = .600, Adj R ² = .595, SE _{est} = .295, F = 113.965, p = .000					

จากตารางที่ 8 พบว่า บุคลิกภาพด้านการมีจิตสำนึก ($b = .407$, $\beta = .428$) บุคลิกภาพด้านการเปิดกว้าง ($b = .200$, $\beta = .221$) การยอมรับตนเอง ($b = .151$, $\beta = .149$) และบุคลิกภาพด้านการแสดงตัว ($b = .141$, $\beta = .162$) สามารถร่วมกันพยากรณ์ความฉลาดทางจิตวิญญาณของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 10 จังหวัดสมุทรสาครได้ร้อยละ 60.00 ($R^2 = .600$) และสมการที่ได้จากการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอนมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($F = 113.965$, $p = .000$) ซึ่งสามารถสร้างสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ (Raw Score) ดังนี้

ความฉลาดทางจิตวิญญาณ = $.432 + .407$ (บุคลิกภาพด้านการมีจิตสำนึก) + $.200$ (บุคลิกภาพด้านการเปิดกว้าง) + $.151$ (การยอมรับตนเอง) + $.141$ (บุคลิกภาพด้านการแสดงตัว)

และสามารถสร้างสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน (Z-Score) ดังนี้

Z_{ความฉลาดทางจิตวิญญาณ} = $.428$ (บุคลิกภาพด้านการมีจิตสำนึก) + $.221$ (บุคลิกภาพด้านการเปิดกว้าง) + $.149$ (การยอมรับตนเอง) + $.162$ (บุคลิกภาพด้านการแสดงตัว)

ซึ่งผลการวิจัยเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่า การที่ครูเป็นผู้ที่มีบุคลิกภาพโดดเด่นในเรื่องของการมีจิตสำนึกที่ดี การเปิดรับสิ่งใหม่ๆ อยู่เสมอ

ขอรับการแสดงออก เข้ากับคนง่าย และมีสัมพันธภาพที่ดีต่อผู้อื่น ประกอบกับการเป็นผู้ที่มีความยอมรับตนเองที่ดี เป็นส่วนส่งเสริมให้ครูเป็นผู้ที่มีความสามารถในการพัฒนาจิตใจของตนเอง และพิจารณาถึงความเป็นจริงของชีวิต ทำให้เกิดการตระหนักรู้ถึงสิ่งต่างๆ สามารถปรับตัวให้เข้ากับสิ่งต่างๆ ได้ดี ควบคุมสติและสมาธิของตนเองได้ รับรู้และเข้าใจถึงจุดมุ่งหมายในชีวิตของตนเอง รวมไปถึงสามารถดำเนินชีวิตตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้ได้ และเป็นผู้ที่มีความฉลาดทางจิตวิญญาณสูงอีกด้วย

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปใช้

6.1.1 จากการวิจัยพบว่า การยอมรับตนเองมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความฉลาดทางจิตวิญญาณของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 10 จังหวัดสมุทรสาคร ดังนั้นองค์กรทางการศึกษาควรจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างการยอมรับตนเองของครู เช่น จัดกิจกรรมฝึกการแสดงออกโดยใช้เทคนิคการแสดงบทบาทสมมติ และเปิดโอกาสให้ครูได้มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นในเรื่องต่างๆ เพื่อให้ครูได้แสดงศักยภาพและความสามารถในการทำงานอย่างเต็มที่ อีกทั้งยังเป็นการกระตุ้นและส่งเสริมให้ครูมีความฉลาดทางจิตวิญญาณเพิ่มมากขึ้นอีกด้วย

6.1.2 จากการวิจัยพบว่า บุคลิกภาพด้านการมีจิตสำนึกมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความฉลาดทางจิตวิญญาณของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 10 จังหวัดสมุทรสาคร โดยบุคลิกภาพด้านการมีจิตสำนึกเป็นบุคลิกภาพด้านที่มีความสัมพันธ์สูงสุดของบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบ ดังนั้นองค์กรทางการศึกษาควรส่งเสริมให้ครูมีความรู้สึกรักในอาชีพของตนเององค์การทางการศึกษาควรส่งเสริมให้ครูมีความรู้สึกรักในอาชีพของตนเอง เช่น การจัดโครงการฝึกอบรมโดยใช้เทคนิคการบรรยายเพื่อให้ครูได้เห็นถึงคุณค่าในอาชีพของตนและมีความรู้สึกรักในอาชีพของตนเองมากยิ่งขึ้น จะส่งผลให้ครูเป็นคนเอาใจจริงเอาใจกับการทำงาน มีความรับผิดชอบ และสามารถควบคุมตนเองได้ดี ซึ่งเป็นการเสริมสร้างบุคลิกภาพด้านการมีจิตสำนึกและความฉลาดทางจิตวิญญาณได้อีกด้วย

6.1.3 จากการวิจัยพบว่า บุคลิกภาพด้านการมีจิตสำนึก บุคลิกภาพด้านการเปิดกว้าง การยอมรับตนเอง และบุคลิกภาพด้านการแสดงตัว สามารถร่วมกันพยากรณ์ความฉลาดทางจิตวิญญาณของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 10 จังหวัดสมุทรสาครได้ ดังนั้นองค์กรทางการศึกษา

ควรให้ความสำคัญกับบุคลิกภาพด้านการมีจิตสำนึก บุคลิกภาพด้านการเปิดกว้าง การยอมรับตนเอง และบุคลิกภาพด้านการแสดงตัวของครู โดยการประยุกต์ใช้เทคนิคทางจิตวิทยาเพื่อกระตุ้นทางความคิด ส่งเสริมการเรียนรู้ และปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการทำงานของครู และส่งเสริมให้ครูได้แสดงออกในการทำงานอย่างเต็มที่ เพื่อให้ครูมีความสามารถในการแก้ไขปัญหา สามารถปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ได้อย่างเหมาะสม และสามารถทำงานได้อย่างเต็มศักยภาพของตนเอง

6.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป

6.2.1 ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับปัจจัยหรือตัวแปรอื่นๆ ที่อาจมีผลต่อความฉลาดทางจิตวิญญาณ เช่น ความยึดมั่นผูกพันต่อองค์กร ความสามารถในการฝ่าฟันอุปสรรค การมองโลกในแง่ดี ความเครียด การปรับตัวทางสังคม แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ เป็นต้น

6.2.2 ควรมีการขยายผลการวิจัยในกลุ่มตัวอย่างอื่นๆ เช่น ครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในเขตอื่นๆ อาจารย์ในมหาวิทยาลัย เป็นต้น เพื่อให้ผลงานวิจัยสามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างกว้างขวางมากขึ้น

7. กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนบางส่วนจากทุนอุดหนุนการวิจัยเพื่อทำวิทยานิพนธ์สำหรับนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ

8. เอกสารอ้างอิง

ภาษาไทย

กิดานันท์ ชำนาญเวช. (2537). ผลของการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแบบกลุ่มต่อการยอมรับตนเองของเด็กกำพร้า. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการปรึกษา ภาควิชาจิตวิทยา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

โกมล บัวพรหม. (2553). แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3. ภาคนิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.

ชินชฐา จุณณะภาต. (2551). อิทธิพลของการยอมรับตนเอง และพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสมที่มีต่อความสุขสมบูรณ์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏ

ในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาชุมชน ภาควิชาจิตวิทยา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ธีระศักดิ์ กำบรรณารักษ์. (2551). **ชนะชีวิต คิดอย่างอัจฉริยะ**. กรุงเทพมหานคร: ปีสี่เดี่ยว.

บุญธรรม กิจปริดาภิสุทธิ. (2549). เทคนิคการสร้างเครื่องมือรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัย. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร: จามจุรีโปรดักท์.

สมชาย วรภิเกษมสกุล. (2553). **ระเบียบวิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์**. พิมพ์ครั้งที่ 2. อุดรธานี: อักษรศิลป์การพิมพ์.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 10. (2555). “ประวัติการจัดตั้งสำนักงาน.” <http://www.sesa10.go.th/sesa10/index.php/history>. ค้นเมื่อ (21 สิงหาคม 2556).

สุรกุล ลีเรือง. (2553). **ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบ การรับรู้การใช้อำนาจของผู้บังคับบัญชา และความสุขในการทำงานของพนักงาน: กรณีศึกษาพนักงานโรงแรมแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร**. งานวิจัยส่วนบุคคลศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยา อุตสาหกรรมและองค์การ ภาควิชาจิตวิทยา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ภาษาอังกฤษ

Cloninger, S.C. (2000). **Theories of Personality: Understanding Persons**. 3rd ed. New Jersey: Prentice-Hall.

Engler, B. (2009). **Personality Theories: An Introduction**. 8th ed. Belmont, CA: Wadsworth.

Eysenck, H.J. (1970). **The Structure of Human Personality**. London: Methuen.

Friedman, H.S. and Schustack, M.W. (1999). **Personality: Classic Theories and Modern Research**. Needham Heights, MA: Allyn & Bacon.

Hamachek, D. (1992). **Encounters with the Self**. 4th ed. Fort Worth: Holt, Rinechart and Winston.

Howard, P.J. and Howard, J.M. (1995). “The Big Five Quickstart: An Introduction to the Five-Factor Model of Personality for Human Resource Professionals.” <http://www.eric.ed.gov/PDFS/ED384754.pdf>. Retrieved on (14, June, 2013).

King, D.B. (2008). **Rethinking Claims of Spiritual Intelligence : A Definition, Model, and Measure**. Master Thesis, Faculty of Arts and Science, Trent University.

Roger, C.R. (1974). **Psychotherapy and Personality Change**. Chicago: University of Chicago.

Yamane, T. (1973). **Statistics: An Introductory Analysis**. 3rd ed. New York: Harper & Row.